

УДК 343.98

Комісарчук Р. В., кандидат юридичних наук,
доцент кафедри криміналістики Національного
університету «Одеська юридична академія»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКСПЕРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

SOME ASPECTS OF THE IMPLEMENTATION OF CRIMINALISTIC TECHNOLOGY IN EXPERT ACTIVITIES

Анотація. В статті означені окремі складові вчення про криміналістичну технологію, на основі якого можливо виробити комплекс науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності криміналістичного забезпечення експертної діяльності у сфері кримінального провадження. Важливим напрямком використання положень вчення про криміналістичну технологію є діяльність експерта, до якої входять різні за характером та видами заходи. Положення вчення про криміналістичну технологію як галузь практичної реалізації у сфері кримінального провадження можуть використовуватися з метою забезпечення ефективності експертної діяльності та складатися з комплексу заходів.

Ключові слова: загальна теорія криміналістики, вчення про криміналістичну технологію, експертиза, експертна технологія.

Анотация. В статье обозначены отдельные составляющие учения о криминалистической технологии, на основе которого возможно выработать комплекс научно обоснованных практических рекомендаций по повышению эффективности криминалистического обеспечения экспертной деятельности в сфере уголовного производства. Важным направлением использования положений учения о криминалистической технологии является деятельность эксперта, в которую входят разные по характеру и видам мероприятия. Положения учения о криминалистической технологии как области практической реализации в сфере уголовного производства могут использоваться с целью обеспечения эффективности экспертной деятельности и состоять из комплекса мероприятий.

Ключевые слова: общая теория криминалистики, учение о криминалистической технологии, экспертиза, экспертная технология.

Abstract. The article outlines separate components of the doctrines of criminalistic technology, on the basis of which it is possible to develop a set of scientifically substantiated practical recommendations for improving the effectiveness of criminalistic provision of expert activity in the sphere of criminal proceedings. An important direction in using the provisions of the doctrine of criminalistic technology is the activity of an expert, which includes different in nature and types activities. The provisions of the doctrine of criminalistic technology as a field of practical implementation in the field of criminal proceedings can be used to ensure the effectiveness of expert activities and consist of a set of activities.

Key words: general theory of criminalistics, doctrine of criminalistic technology, expertise, expert technology.

У сучасних умовах наявні криміналістичні рекомендації з розробки, впровадження та використання окремих положень криміналістичної технології [1, с. 442-447] не узагальнені і не мають єдиної системи, що створює методологічні труднощі осмислення проблем, вироблення науково-практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності криміналістичної діяльності. Зокрема, такий стан призвів до незавершеності теоретичного аналізу загальної теорії криміналістики і зумовив наявність багатьох невирішених питань й спірних положень, що вимагають вироблення єдиного уніфікованого підходу та систематизації криміналістичних знань.

Зазначені тенденції зумовили необхідність підвищення якості та результативності діяльності у сфері кримінального провадження, у тому числі, за допомогою криміналістичного забезпечення організації розкриття, розслідування злочинів, а також судового розгляду, і, як наслідок, комплексне дослідження та подальша розробка теоретичних положень і заснованих на їх пізнанні рекомендацій щодо технології розслідування злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вказує на те, що тематика дослідження є актуальною для подальшого розвитку криміналістичного наукового знання і судово-слідчої практики. Проблеми криміналістичної технології вперше отримали своє відображення в роботах основоположників вітчизняної криміналістики в 20-ті роки минулого століття. Професори І. М. Якімов, В. І. Громов та інші звернули увагу на те, що криміналістика повинна займатися і найбільш правильною «організаційною побудовою» всього процесу розслідування [2; 3; 4; 5].

Стосовно різних видів діяльності посадових осіб правоохоронних органів, які протидіють злочинності, положення про технологію розслідування злочинів реалізуються за наступними напрямками: криміналістичне забезпечення діяльності слідчого; криміналістичне забезпечення експертної діяльності; криміналістичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності; криміналістичне забезпечення судової діяльності та ін. Так, криміналістичне забезпечення судово-експертної діяльності розглянуто в працях професорів Т. В. Авер'янової [6; 7], О. Ф. Волинського [8], Н. П. Майліс [9] та інших; основи судового розгляду кримінальних справ досліджені А. Ю. Корчагіним у дисертації доктора юридичних наук «Організаційно-тактичні і методичні основи криміналістичного забезпечення судового розгляду кримінальних справ» (2008 р.) та в інших роботах [10].

Окремі питання щодо можливостей використання технологічного підходу у судово-експертній діяльності висвітлюються у роботах А. А. Барцицької, М. Є. Бондар, Н. А. Замараєвої, О. А. Крестовнікова, Л. В. Лазаревої, О. М. Моїсеєва, С. М. Плешакова, Г. В. Прохорова-Лукіна, В. К. Стринжі, М. Г. Щербаковського та ін.

Так, дослідження А. А. Барцицької спрямоване на визначення криміналістичних технологій, їх сутність та місце в системі криміналістичної науки (Одеса, 2011 р.), але все означене було також зведено до технологічного підходу [11]. Проблеми використання експертних технологій у судово-експертній діяльності були предметом окремого дослідження О. М. Моїсеєва (Харків, 2011 р.), в якому виокремлюється цілісна концепція побудови та застосування таких технологій [12].

Високо оцінюючи результати досліджень вищеназваних та інших вчених, слід визнати, що до теперішнього часу не розроблена концепція вчення про криміналістичну технологію і безпосередньо саме криміналістичне вчення, на основі якого можливо виробити комплекс науково-обґрунтованих практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності криміналістичного забезпечення організації діяльності в сфері кримінального провадження. Отже, своєчасним є завдання сформулювати концептуальні засади криміналістичної технології. Тому, мета цієї статті – означити окремі складові реалізації

криміналістичної технології в експертній діяльності.

Важливим напрямком використання положень вчення про криміналістичну технологію є діяльність експерта [13, с. 67-69.], до якої належать різні за характером та видами заходи [14]. Тому, положення вчення про криміналістичну технологію як галузь практичної реалізації у сфері кримінального провадження можуть використовуватися з метою забезпечення ефективності експертної діяльності та складатися з комплексу наступних заходів: 1) розробка та впровадження рекомендацій з наукової організації діяльності експерта; 2) розробка й впровадження науково-обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення процесу побудови й перевірки експертних версій і планування діяльності з проведення експертиз та експертних досліджень, участь у проведенні огляду місця події; 3) розробка і впровадження науково обґрунтованих рекомендацій з організації взаємодії: при проведенні експертиз у кримінальних провадженнях; за участю в провадженні слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, проведення досліджень за оперативними матеріалами; при веденні криміналістичних картотек та колекцій тощо; 4) розробка і впровадження науково-обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення інформаційних основ експертної діяльності; 5) розробка і впровадження науково-обґрунтованих рекомендацій щодо використання окремих напрямків експертної діяльності з метою підвищення ефективності організації криміналістичної операції і криміналістичної комбінації; 6) розробка і впровадження науково-обґрунтованих рекомендацій щодо забезпечення підвищення ефективності організації подолання протидії експертній діяльності; 7) розробка і впровадження науково-обґрунтованих рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організації розшукової діяльності на основі використання результатів окремих напрямів експертної діяльності; 8) розробка і впровадження науково-обґрунтованих рекомендацій, спрямованих на вдосконалення експертної профілактики; 9) створення й удосконалення умов, що сприяють ефективному аналізу експертних ситуацій, і прийняття на їх основі вірних криміналістичних рішень; 10) створення й удосконалення умов, що сприяють ефективному криміналістичному прогнозуванню.

Визначаючи сферу застосування алгоритму, необхідно зупинитися на актуальних для експертної діяльності проблемах технологічного плану, що не знайшли належного відображення в криміналістичній літературі. Згідно з нашим дослідженням, низький ступінь розробленості характерний для таких сфер, як: наукова організація діяльності експертів (фахівців); вдосконалення інформаційних основ експертної діяльності; використання окремих напрямків експертної діяльності з метою підвищення ефективності організації криміналістичної операції й криміналістичної комбінації; організація подолання протидії експертній діяльності.

У зв'язку з цим особливе практичне значення має розробка й впровадження рекомендацій з експертної технології, що включає проблемні питання застосування і вдосконалення форм організації діяльності експерта.

Так, експертна діяльність може здійснюватися у різних організаційних формах: одноосібне проведення експертизи; колективне проведення

експертизи: у вигляді групи експертів (комісії експертів), яка становить спільну діяльність кількох експертів однієї спеціальності, об'єднаних для організації та провадження комісійної судової експертизи, і по суті вона є монопрофесійною; у вигляді групи експертів (комісії експертів), яка являє спільну діяльність кількох експертів різних спеціальностей, об'єднаних для організації та провадження комплексної судової експертизи (такі групи, з урахуванням об'єднання різних фахівців, є поліпрофесійними); спеціалізація експерта; комбіновані форми організації діяльності експерта – поєднання колективного проведення експертизи і спеціалізації (спеціалізовані експертні групи або спеціалізований експертно-криміналістичний підрозділ).

Колективна діяльність експерта може здійснюватися у вигляді тимчасово сформованих комісій експертів, для організації та проведення конкретної комісійної або комплексної експертизи, а також формування постійних груп експертів для проведення комісійних комплексних експертиз. Відповідно експертні групи можуть бути: відомчого значення, в яких об'єднані співробітники одного відомства; міжвідомчого значення, коли об'єднані співробітники різних відомств. У зв'язку з цим, актуальним є питання про статус керівника зазначеної форми організації діяльності – «експерта-організатора». За аналогією з керівником слідчої групи, експерт-організатор є керівником, координатором й організатором проведення комплексної експертизи комісією експертів [14].

Обґрунтування норм введення посад за спеціальними видами експертиз і досліджень базується на необхідності наявності в експертному підрозділі як мінімум однієї штатної посади експерта за кожним видом спеціалізації для організації проведення експертиз спеціальних видів. У ряді експертиз (криміналістичні експертизи матеріалів, речовин та виробів; експертиза запахових слідів людини; вибухотехнічна й фоноскопична експертизи) спочатку необхідною є наявність декількох штатних посад експертів, що обумовлено особливостями методик проведення даних видів експертиз і вимогами техніки безпеки.

Спеціалізація експерта, як форма організації діяльності, має двоїстий характер. З одного боку, в якості позитивної тенденції можна виділити ефективність запровадження спеціалізації для організації проведення експертиз спеціальних видів. З іншого, вузька спеціалізація експертів не сприяє підвищенню ефективності техніко-криміналістичного забезпечення слідчих дій [15, с. 35].

Професори Т. В. Авер'янова і В. Ф. Статкус, розглядаючи питання про компетентність фахівців експертних підрозділів ОВС, підкреслюють, що «досить часто людина спеціалізується в одній сфері криміналістики (зазвичай займається проведенням експертиз), з часом стаючи вузьким професіоналом, і, на жаль, втрачає знання в інших сферах криміналістики... Тому іноді складається ситуація, коли фахівець формально бере участь у проведенні слідчої дії, але реальної користі не приносить» [16, с. 173].

Однак, спеціалізація як форма організації експерта дозволяє постійно вдосконалювати професійну майстерність, кваліфікацію, накопичувати досвід проведення експертиз спеціальних видів. У зв'язку з цим, розв'язання цієї

проблемної ситуації, вважаємо, є можливим шляхом визначення спеціалізації експертів (експертних груп) щодо участі в слідчих діях, в першу чергу в оглядах місця події та ін., а також спеціалізації стосовно окремих видів злочинів (*Наприклад, з метою посилення боротьби з кримінальним автобізнесом існує потреба у створенні на базі ЕКП відділів чи відділень, співробітники яких спеціалізуються на виконанні двох видів експертних досліджень: експертиза маркувальних позначень транспортних засобів (для встановлення факту зміни ідентифікаційних маркувальних позначень транспортних засобів з їх наступною ідентифікацією за допомогою встановлення початкових (заводських) маркувальних позначень); радіотехнічна експертиза пристроїв, які використовуються для розкрадання транспортних засобів).*

Створення і вдосконалення умов, що сприяють підвищенню ефективності діяльності, зокрема доцільною є організація робочого місця експерта; розробка, вдосконалення та повсюдне впровадження програмного забезпечення АРМ експерта.

Робоче місце в експертних підрозділах може бути запроваджено в різних видах, в залежності від підстав класифікації: 1) за суб'єктивним призначенням – робоче місце керівника експертного підрозділу і робоче місце експерта; 2) за ступенем автоматизації – автоматизоване робоче місце (АРМ) і не автоматизоване робоче місце; 3) за тимчасовою характеристикою – постійне або тимчасове (для участі у проведенні різних слідчих дій, провадження різних видів попередніх досліджень, судових експертиз тощо); 4) за ступенем мобільності – стаціонарне й мобільне (оснащене на базі пересувного автоматизованого авто-транспортного комплексу, що дозволяє оперативно діяти в польових умовах).

Робоче місце може бути комплексним, тобто володіти декількома характеристиками (наприклад, об'єднувати суб'єкта призначення і ступінь автоматизації та бути автоматизованим робочим місцем експерта та автоматизованим робочим місцем керівника експертного підрозділу або ж – ступінь автоматизації й мобільності і бути автоматизованим робочим місцем експерта на базі пересувного автотранспортного комплексу).

Робоче місце експерта – це ланка трудового процесу і частина території, на якій розташовані елементи експертної технології, тобто, організований простір, де експерт (одноосібно або в колективі) відповідно до визначеного цільового призначення, спеціалізацією і в певних умовах здійснює свою трудову діяльність.

Робоче місце, як зона трудової діяльності одного або кількох співробітників експертних підрозділів, його раціональна організація, технічна оснащеність, забезпечення і вдосконалення умов праці сприяють ефективному застосуванню спеціальних знань в науці, техніці, мистецтві чи ремеслі для встановлення фактичних обставин відповідно до основних напрямків діяльності (*Робоче місце має певні критерії, а саме: 1) забезпечує отримання результату діяльності, що здійснюється співробітниками експертних підрозділів; 2) відповідає характеру трудової діяльності кількісних і якісних умов робочих місць співробітників експертних підрозділів виходячи з*

посадового регламенту співробітника; 3) виступає первинною ланкою в спеціалізації співробітників і організації колективної трудової діяльності в експертних підрозділах, координації та взаємного узгодження елементів експертної технології; 4) організовується з урахуванням ергономічності обладнання приміщень, в яких здійснюється трудова діяльність в експертних підрозділах, окремих робочих місць, і допоміжних приміщень; 5) організовується з урахуванням ряду обов'язкових параметрів і в повній відповідності з вимогами, що пред'являються до робочих місць).

Аналіз експертної і судової практики показує, що підвищення доказового значення, надійності й наочності експертних висновків, скорочення термінів проведення експертиз при високій якості досліджень, об'єктивна оцінка експертних висновків слідчим і судом можливі тільки за умови нових підходів до обробки інформації, широкого застосування комп'ютерної техніки. Одним з перспективних напрямків застосування сучасних комп'ютерних технологій в судову експертизу є розробка програмних комплексів автоматизованого вирішення експертних завдань, що включають комп'ютеризацію не тільки трудомістких розрахунків, а і підготовку експертного висновку [17, с. 23].

Комп'ютеризація експертних досліджень – головний напрямок у вдосконаленні експертної технології. На дану обставину було привернуто увагу респондентів при відповіді на питання: «Які напрямки діяльності, на Ваш погляд, можливо вдосконалити за допомогою автоматизованого робочого місця експерта (спеціаліста)?».

Проведений аналіз результатів опитування респондентів дозволив зробити висновок, що за рахунок використання можливостей автоматизованого робочого місця експерта по кожному виду спеціалізації з метою організації ефективного проведення експертиз спеціальних видів, а також оптимізації форми й змісту експертних висновків забезпечується: 1) підвищення інтенсифікації праці експерта, оскільки комп'ютеризація експертних досліджень дозволяє підготувати експертний висновок у мінімальні терміни, у повному обсязі і у суворій відповідності з методикою (86,4%); 2) підвищення професійної підготовки й кваліфікації експерта (81,1%); 3) уніфікація експертних методик, яка призводить до конкретизації експертних висновків, що істотно полегшує слідчому й суду оцінку експертного висновку (76,3%); 4) оптимізація процесу складання експертних висновків. Результати проведених досліджень систематизуються, і на їх основі формується комплекс методик у вигляді стандартизованого опису конкретної методики дослідження і варіантів її можливого викладу у висновку експерта (71,5%); 5) організація діяльності з формування, ведення та використання обліків, які ведуться в НДЕКЦ ОВС МВС України (70,6%); 6) показники експертно-криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів (62,2%) та ін.

Як бачимо з наведених вище якісних показників, вдосконалення діяльності експертних підрозділів за допомогою автоматизованого робочого місця експерта (спеціаліста) має бути спрямовано перш за все на показники, що забезпечують підвищення ефективності експертної діяльності. До числа

перспективних напрямків застосування сучасних комп'ютерних технологій в експертизі належать: створення основних елементів автоматизованих робочих місць експертів, що включають автоматизовані інформаційно-пошукові системи криміналістично значущих характеристик об'єктів, електронні книги, довідники і каталоги, програмні комплекси вирішення експертних завдань; створення міжвідомчої автоматизованої інформаційно-довідкової системи експертних технологій, орієнтованої як на експертів (фахівців), так і на споживачів експертних технологій – суддів, слідчих, адвокатів, прокурорів, сторін та інших учасників процесу.

Раціональна організація робочого часу й відпочинку експерта безпосередньо пов'язана з термінами проведення експертизи у кримінальному провадженні. Разом з тим зазначені терміни законодавцем не регламентовані. Терміни проведення експертиз у кримінальному провадженні є прерогативою експертних установ, а не слідчих й суддів, і встановлюються не законом, а відомчими нормативно-правовими актами [18, с. 140-144]. Так, п. 1.13 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень визначає строк проведення експертизи, що встановлюється залежно від складності дослідження, з урахуванням експертного навантаження фахівців керівником експертної установи (або заступником керівника чи керівником структурного підрозділу) [19].

В якості рекомендацій з раціоналізації термінів проведення експертиз у кримінальному провадженні можна запропонувати наступні заходи: 1) уніфікацію видів судових експертиз [20, с. 68]; 2) розробку механізму узгодження з експертними установами термінів проведення експертизи з урахуванням виду судової експертизи та питань, які необхідно поставити на вирішення експерта; 3) розробку механізму узгодження з експертними установами термінів проведення експертизи з урахуванням наявних методик проведення різних видів експертиз та науково-технічним, техніко-криміналістичним забезпеченням експертної діяльності; 4) розробку і впровадження науково-обґрунтованих рекомендацій уніфікованого характеру про терміни проведення експертиз у залежності від ступеня складності й трудомісткості експертного дослідження; 5) виключення фактів нецільового використання трудових ресурсів співробітників експертно-криміналістичних підрозділів. Вищенаведені положення дозволять запропонувати рекомендації, спрямовані на раціональне використання робочого часу й відпочинку, і виробити оптимальний режим трудової діяльності експерта (спеціаліста).

У зміст трудової діяльності експерта (спеціаліста) входить: 1) науково-дослідне забезпечення, спрямоване на підвищення ефективності діяльності; 2) організація профілактичної діяльності; 3) участь у процесуальних діях й оперативно-розшукових заходах; 4) участь у службових нарадах і наукових заходах; 5) участь у судовому засіданні; 6) організація консультування з питань, що належать до компетенції експерта; 7) формування, ведення та використання при виявленні, розслідуванні злочинів експертно-криміналістичних обліків; 8) організація і проведення експертних досліджень відповідно до спеціалізації; 9) підготовка письмового висновку експерта за результатами дослідження; 10) здійснення організаційно-управлінської

діяльності і т. д.

Для визначення тимчасових витрат із здійснення основних напрямків трудової діяльності експерта (спеціаліста) потрібно провести хронометраж робочого часу. Для визначення тимчасових витрат на виконання експертиз одним експертом; часові витрати з участі одного експерта в процесуальних діях і оперативно-розшукових заходах з одного злочину, зареєстрованому на території обслуговування НДЕКЦ по областях. Так, на сьогодні середнє навантаження складає 53 експертизи і дослідження в рік на людину. Дані показники відповідають рівню останніх трьох років, проте майже в два рази перевищують норматив. *(Автор при проведенні розрахунків враховував витрати часу на вивчення матеріалів, поданих на дослідження; зовнішній огляд об'єктів дослідження з їх фотофіксацією; відбір проб та пробопідготовку; проведення дослідження, оформлення висновку експерта. Тому, розрахунки проводилися з урахуванням рівня складності експертиз й середнього процентного співвідношення простих і складних експертиз спеціальних видів, які виконуються експертом конкретної спеціалізації протягом року).*

Розробка рекомендацій з нормування діяльності експерта. Проблема нормування експертної діяльності полягає не тільки в тому, щоб визначити кількість експертиз, яке може одночасно перебувати у провадженні експерта, а і у рівномірному розподілі навантаження на всіх співробітників експертної установи (територіального підрозділу). Нормування є методом визначення роботи експерта шляхом встановлення єдиного комплексу показників, що характеризують трудову діяльність, виходячи з якісних і кількісних критеріїв.

Оптимальне робоче навантаження експерта може бути визначено як загальна кількість експертиз, досліджень, які перебувають у провадженні експерта (спеціаліста), що дозволяє йому здійснювати професійну діяльність якісно, у встановлені кримінальним процесуальним законом терміни, на основі розроблених і науково обґрунтованих методик і рекомендацій.

Середнє навантаження експертів варіюється в залежності від видів (спеціальності) трудової діяльності і в ідеалі не повинно перевищувати 30 експертиз і досліджень на рік на одного співробітника.

Для розрахунку оптимального робочого навантаження експерта при дотриманні якості й термінів проведення експертиз у кримінальному провадженні, обов'язків зі здійснення профілактичної роботи, підтримці раціонального режиму праці та відпочинку, а також можливостей щодо підвищення рівня професійної діяльності фахівця важливо враховувати наступні критерії: відповідність експерта основним вимогам професіограми; контроль з боку керівника експертно-криміналістичного підрозділу; обсяг і складність експертиз; професійний досвід й кваліфікація експерта; рівень професійної освіти експерта; кількість експертиз, які перебувають у його провадженні і т. д.

Залежно від рівня й динаміки злочинності, оперативної обстановки і кількості штатних одиниць співробітників ДЕУ показники навантаження в тому чи іншому підрозділі можуть відрізнятися. Відповідно проблему унормування діяльності експерта необхідно вирішувати виходячи з

конкретних умов функціонування експертно-криміналістичного підрозділу з використанням спеціально розробленої методики.

Значне перевищення навантаження сприяє зниженню якості виконуваної роботи (експерти не встигають знайти всю потрібну інформацію, знайдену інформацію перевірити на коректність, нетиповість об'єктів, які потребують часу для дослідження, як правило, робляться висновки про неможливість дослідження). Тому, потрібно провести роботу в рамках робочої групи з метою підготовки науково обгрунтованих розрахунків трудовитрат за кожним видом спеціалізації з подальшою апробацією в територіальному органі поліції обласного рівня.

Проведені експертизи (дослідження) за оперативними матеріалами відрізняються за своєю складністю, яка залежить від якості вилучених слідів, кількості об'єктів, що надійшли на дослідження (прості й багатооб'єктні), кількості й змісту питань, що стоять перед експертом (ідентифікаційні й діагностичні експертизи), кількості фахівців, що залучаються для проведення дослідження (прості й комісійні експертизи). Експертами органів внутрішніх справ проводяться також повторні експертизи, в процесі проведення яких вивчаються первинні висновки експертів, виконані співробітниками НДЕКЦ системи МВС, інших міністерств і відомств, фахівцями організацій, які не є державними експертними установами. Залежно від складності та обсягу вирішуваних завдань варіюється й кількість часу, що витрачається на проведення однієї експертизи або дослідження.

Розробка рекомендацій щодо вдосконалення професійної підготовки експерта. Підвищити ефективність професійної підготовки співробітників експертних підрозділів можливо за рахунок впровадження в практику рейтингової оцінки діяльності кожного експерта, що дозволить: підвищити відповідальність й зацікавленість експертів в результатах своєї роботи; забезпечити оперативність і стабільність роботи кожного експерта; визначити професійну компетентність експерта, що полягає у володінні сучасними методиками експертного дослідження; визначити кваліфікаційний індекс співробітників; виявити кращих співробітників; забезпечити передачу передового досвіду; своєчасно виявити менш кваліфікованих співробітників і надати їм сприяння в підвищенні кваліфікації або в зміні діяльності; удосконалювати методику підготовки співробітників ДЕУ.

Одним із проблемних питань криміналістичної технології є недостатній кваліфікаційний індекс співробітників експертно-криміналістичних підрозділів, оскільки не всі вони мають необхідні допуски. В невеличких районних органах працює по одному експерту, який, як правило, проводить тільки дактилоскопічні та трасологічні експертизи. Це призводить до необхідності направляти вилучені речові докази в експертні підрозділи обласних центрів.

На думку автора, необхідно відзначити, що досягнення ефективності криміналістичної технології розслідування злочинів буде реалізовано у разі забезпечення поступового (алгоритмізованого) комплексу всіх або основних організаційних положень. З цією метою важливо в процесі розкриття й розслідування злочинів на будь-якому рівні (в рамках криміналістичного

аспекту) забезпечити практичну реалізацію всього комплексу положень і рекомендацій, консолідованих в рамках вчення про криміналістичну технологію. У зв'язку з цим визначення основних напрямків реалізації положень вчення про криміналістичну технологію стосовно технології експертної діяльності сприятиме як підвищенню ефективності даної діяльності, так і забезпеченню накопичення, систематизації й активного використання наукових й прикладних криміналістичних знань.

Список використаних джерел:

1. Комісарчук Р. В. Теоретичні основи криміналістичної технології / Р. В. Комісарчук // Митна справа (Митний комплект). – 2011. – № 6 (78) ч. 2., кн. 2. – С. 442-447.
2. Громов В. Л. Методика расследования преступлений : руководство для органов милиции и уголовного розыска / В. Л. Громов. – Москва : Изд-во Нар. ком. внутр. дел. РСФСР, 1929. – 114 с.
3. Громов В. Л. Методика расследования преступлений / В. Л. Громов. – Москва : Изд-во Нар. ком. внутр. дел. РСФСР, 1930. – 136 с.
4. Якимов И. Н. Криминалистика : Руководство по уголовной технике и тактике / И. Н. Якимов. – Москва : Изд-во НКВД РСФСР, 1925. – 429 с.
5. Якимов И. Н. Криминалистика. Уголовная тактика / И. Н. Якимов. – Москва : Изд-во. НКВД РСФСР, 1929. – 312 с.
6. Аверьянова Т. В. Интеграция и дифференциация научных знаний как источники и основы новых методов судебной экспертизы / Т. В. Аверьянова. – Москва : Академия МВД РФ, 1994. – 123 с.
7. Аверьянова Т. В. Судебная экспертиза. Курс общей теории / Т. В. Аверьянова. – Москва : Норма, 2007, 2008. – 480 с.
8. Волынский В. А. Криминалистическая техника : наука – техника – общество – человек / В. А. Волынский. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 311 с.
9. Майлис Н. П. Моя профессия – судебный эксперт / Н. П. Майлис. – Москва : Щит-М, 2006. – 168 с.
10. Корчагин А. Ю. Основы криминалистического обеспечения судебного разбирательства уголовных дел : монография / А. Ю. Корчагин. – Москва : Мир, 2009. – 304 с.
11. Барцицька А. А. Криміналістичні технології: сутність та місце в системі криміналістичної науки : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / А. А. Барцицька; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2011. - 19 с.
12. Моїсєєв О. М. Експертні технології в судово-експертній діяльності: теоретичні засади та практика використання : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / О. М. Моїсєєв; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». - Харків, 2011. - 36 с.
13. Комісарчук Р. В. Суб'єкти технології розслідування злочинів // Міжнародна науково-практична конференція «Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку правової системи України» (м. Харків, 14-15 вересня 2012 р.). – У 3 т. Т. 3. – Харків, 2012. – С. 67-69.
14. Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 03.11.2015 № 1343 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>
15. Волынский А. Ф. Концептуальные основы технико –криминалистического обеспечения раскрытия и расследования преступлений : дис. ... д-ра юрид. наук в форме научного доклада : 12.00.09. – Москва, 1999. – 65 с.
16. Эксперт. Руководство для экспертов органов внутренних дел / под ред. Т. В. Аверьяновой, В. Ф. Статкуса. – Москва : КноРус, Право и Закон, 2003. – 592 с.
17. Сретенцев Д. Н. Основные направления информационно-аналитического обеспечения судебно-экспертной деятельности: Учебное пособие. - Орел, 2008. - 104 с.
18. Семенов В. А. Избранные статьи по уголовному процессу. – Краснодар : Просвещение-Юг, 2013. – 593 с.

19. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. Затверджено Наказом Міністерства юстиції України 08.10.1998 № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 № 1950/5) // Офіційний вісник України від 03.12.1998 р., № 46, стор. 172, стаття 1715, код акту 6348/1998.

20. Россинская, Е. Р. Теория судебной экспертизы (Судебная экспертология) : учебник / Е. Р. Россинская, Е. И. Галяшина, А. М. Зинин; под ред. Е. Р. Россинской. – 2-е изд., перераб и доп. – Москва : Юр. Норма : НИЦ ИНФРА-М, 2016. – 368 с.

